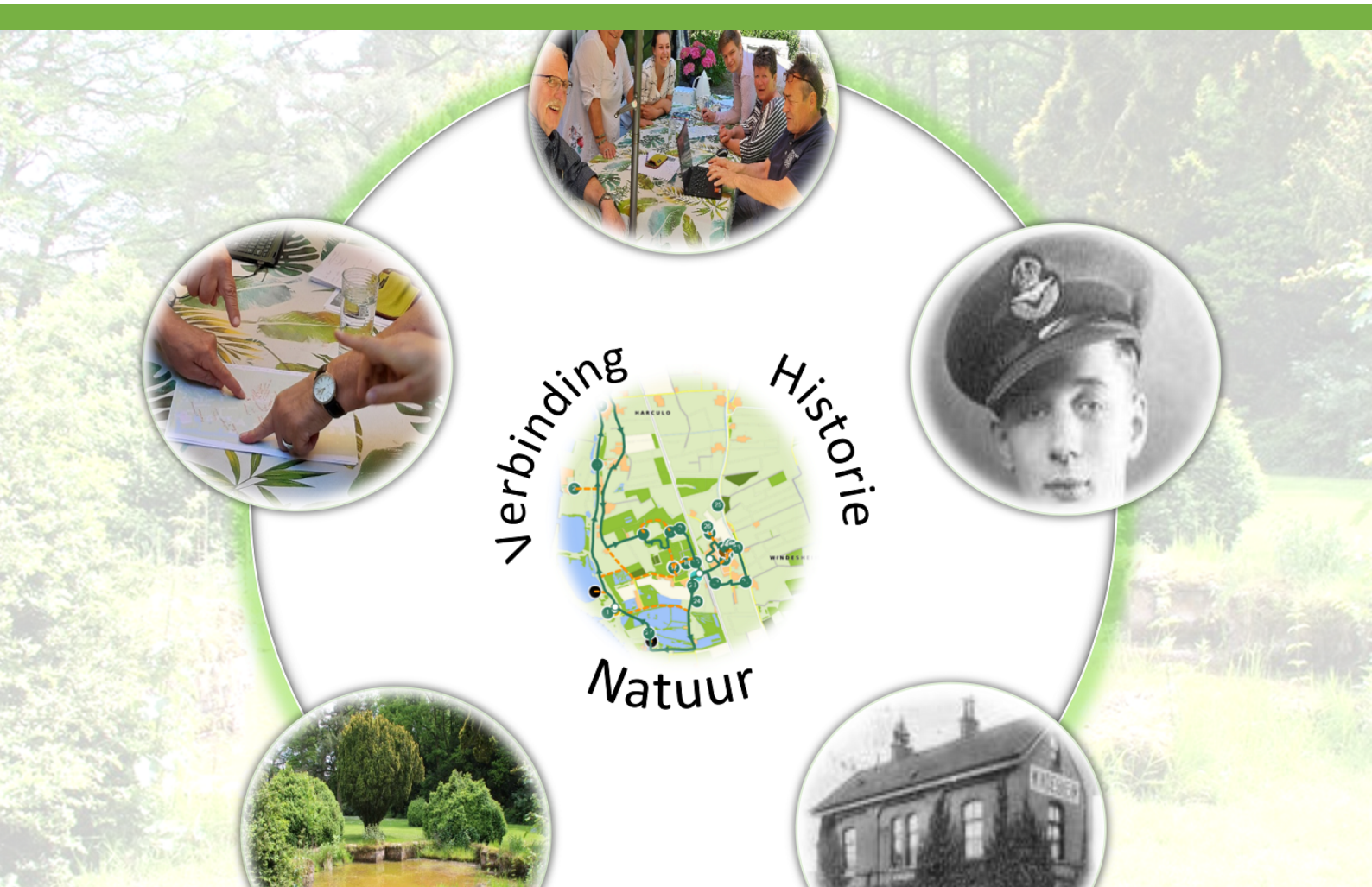

ERFGOEDTOCHT WINDESHEIM

LANGS 33 PLEKKEN ONDER ZWOLLE

ROUTE 11 km

Wandeltocht over IJsseldijk, het landgoed Windesheim en langs de Herxer tichelgaten naar het dorp Windesheim. Ooit stond hier het klooster van de Moderne Devotie, een beweging die tot ver buiten Nederland bekendheid kreeg. De tocht voert langs 33 historische punten met een eeuwenoude geschiedenis.

Gemaakt door LivingLabteam. Tekst: hist. ver. Windesheim, René van der Have. Nagelopen en aangepast door medewerkers van ABN/AMRO>

Erfgoedtocht Windesheim

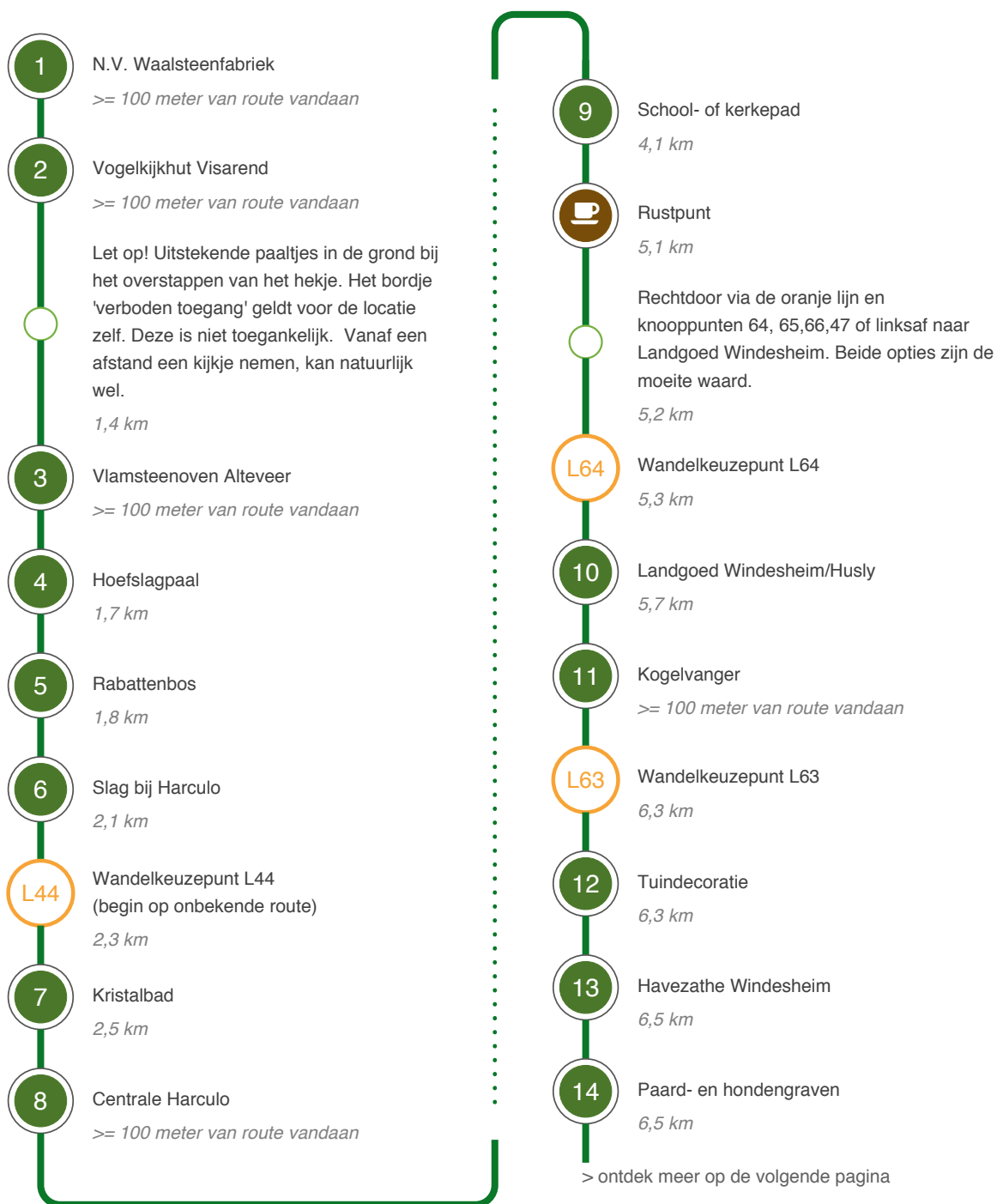
Langs 33 plekken onder Zwolle

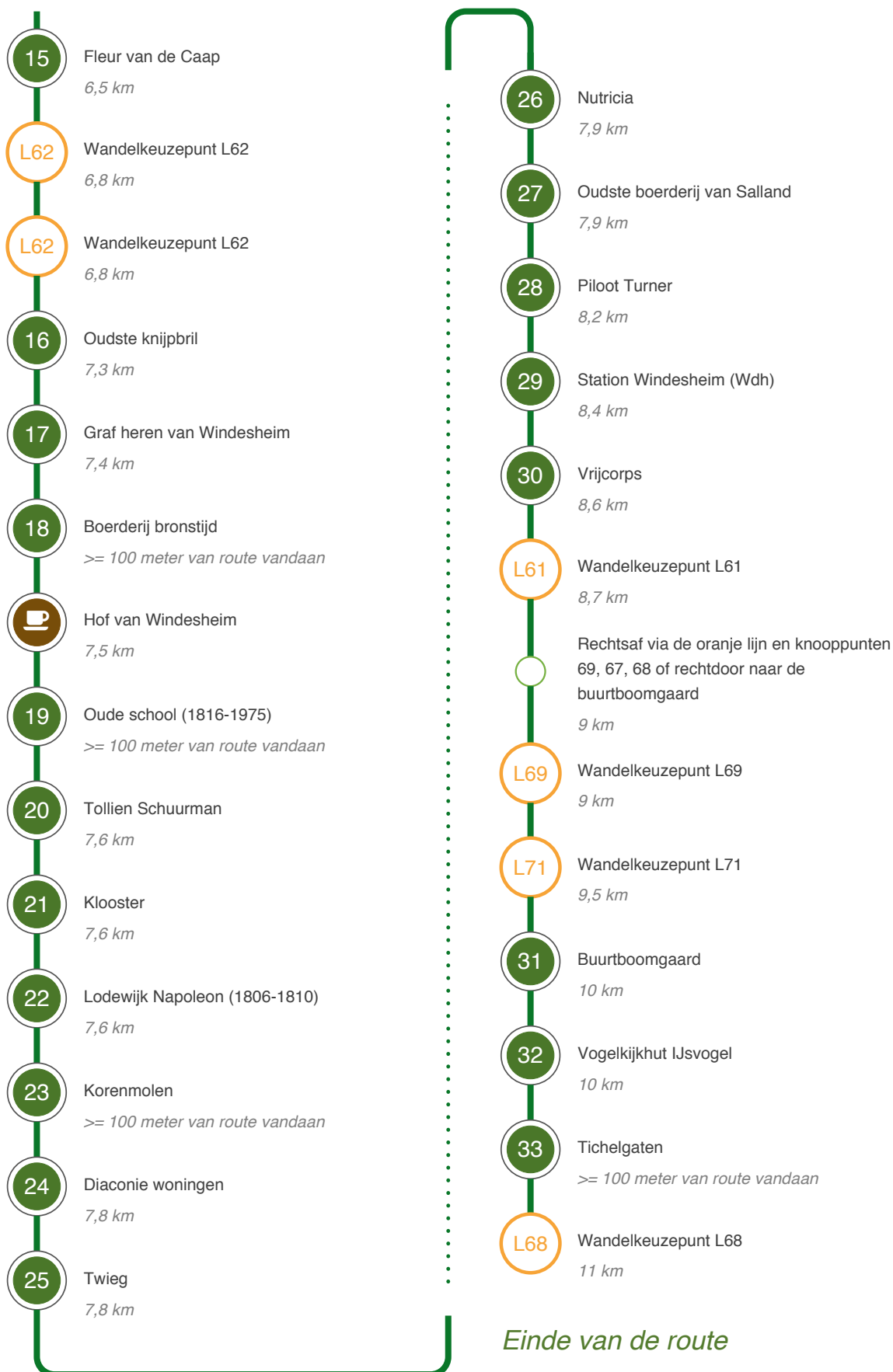
Erfgoedtocht Windesheim

Hoe kom ik bij het startpunt?

Parkeerplaatsen Steenfabriek, Havezathe Windesheimerweg, Bergweg, Dorpshuis. Grootste gedeelte van de route is verhard, deels paden, deels begroeid. Een aantal locaties zijn alleen van afstand te zien en/of niet bereikbaar. De achtergrondinformatie van deze POI's is wel te vinden in de route-app.

Vervolg route

Einde van de route

Erfgoedtocht Windesheim

11 km

1

N.V. Waalsteenfabriek

Steenfabriek Windesheim

In 1853 wordt de steenfabriek van Gerrit Dwars al genoemd. Toentertijd was er 1 bakoven waar 45 mannen, vrouwen en kinderen het zware werk deden. In 1902 kreeg de steenoven de naam NV Waalsteenfabriek. Door de malaise van 1982 ging de fabriek failliet. In de ovens huist een vleermuizenkolonie.

http://www.onswindesheim.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=788
(Foto's NV Waalsteenfabriek)

Vogelkijkhut Visarend

Visarend

Vanuit de hut kijk je op een plas die de Waarden heet met daarachter het Zandgat dat in open verbinding staat met de IJssel. Bij zomerdag lag in de jaren '70 heel Windesheim aan het smalle strandje van deze plas. Nu is er een kijkhut waar je in het voor- of najaar de visarend kan zien op doortrek.

<https://vogelkijkhut.nl/view/589/> (Volg de waarnemingen)

Vlamsteenoven Alteveer

Steenfabriek Harculo

Aan het eind van deze afslag naar de IJssel lag de vlamsteenoven Alteveer die in bezit was van de familie te Siepe. Later stond deze familie aan het hoofd van een succesvolle wegenbouwmaatschappij die een belangrijke werkgever was in de omgeving. De plek is niet toegankelijk voor publiek.

4

Hoefslagpaal

Hoefslagpaal 46

Hoefslagpalen gaven aan, welk deel van de dijk aan een hoeve was toegewezen om te onderhouden. Deze paal in Harculo begrenst het onderhoudsvak, R(oe) 148, V(oet) 6, D(uim) 6 is circa 663 meter. De bewaard gebleven arduinen steen valt nu onder Monumentenzorg en is onlangs gerestaureerd.

<http://rijksmonumenten.nl/monument/506184/hoefslagpaal-46/zwolle/> (Monument hoefslagpaal 46)

<http://www.bouwmachinesvantoen-archief.nl/bedrijvenpagina/siepe/siepe.sjabloon.htm>
(Ons Windesheim: Te Siepe)

5

Rabattenbos

Bosrijke Harculose Weerd

Buitendijks ligt het Natura 2000-gebied en bevindt zich een oude nevengeul van de IJssel die de Voskolk wordt genoemd. Binnendijks is er het Rabattenbos met zijn karakteristieke greppels en wallen waarop bomen zijn geplant.

6

Slag bij Harculo

Ruzie bisschop met leenmannen

In 1224 vond bij Harculo een veldslag plaats met boeren en ridders uit Salland die zich verzetten tegen de bisschop van Utrecht, Otto van Lippe. Deze slag werd gewonnen door de bisschop die als wraak de kastelen van de ridders brandschatte. Drie jaar later sneuvelde de bisschop in de Slag bij Ane.

7

Kristalbad

Openluchtbad in de jaren '30

Het was een prachtige plek daar bij de IJssel, een uitgestrekte kolk waar je in kristalhelder water kon zwemmen, vissen en varen. J. van Dijk, de eigenaar wiens boerderij binnendijs lag, telde op hoogtijdagen meer dan 6000 bezoekers. Na de WO II was de loop eruit en werd het bad gesloten.

Huidig uitzicht Kristalbad

Huidig uitzicht op het Kristalbad waar tegenwoordig vast niet meer zoveel gezwommen wordt.

Centrale Harculo

De IJsselcentrale

De Centrale Harculo, door bijna iedereen de IJsselcentrale genoemd, zorgde voor de elektriciteitsvoorziening van Zwolle. De kolos was door zijn stoere uiterlijk aan de prachtig gelegen plek aan de IJssel een vertrouwd silhouet in de IJsseldelta. In 2017 werd een begin gemaakt met de afbraak.

School- of kerkepad

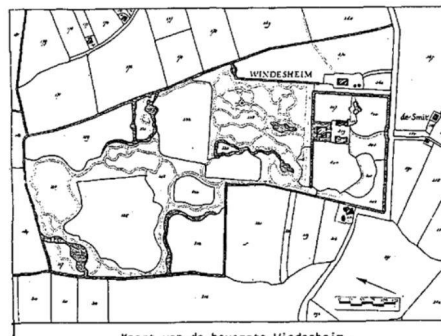
Voetpad door de weilanden

Het begin van oude kerkepad lag achter de dierenweide in Harculo. Het pad liep dwars over de weilanden naar de kerk en de oude school van Windesheim. Er waren regelmatig klachten over de slecht begaanbare vonders en het hoge gras waardoor kinderen met kletsnatte voeten op school kwamen.

Landgoed Windesheim/Husly

Landgoed Windesheim/Husly

In 1793 eeuw gaf barones Charlotte Plettenberg-Feith aan architect Husly opdracht om een ontwerp te maken voor een park. Het werd een Engelse landschapstuin met kronkelige paadjes, waterpartijen, bruggetjes en heuvels. Ook waren er bouwsels als een Chinese koepel en tuinvazen met bustes.

Kogelvanger

Een uitkijkpunt in het bos

Op het noordelijk deel van het landgoed, grenzend aan een weiland is een 7 tot 8 meter hoge heuvel aangelegd. De functie was om kogels op te vangen. Het weiland bood open veld en ruimte om te schieten.

Bij deze locatie hoort een videofragment. Bekijk dit via de website of de mobiele app.

Tuindecoratie

Herinneringen aan het verleden

Het landgoed Windesheim valt onder Monumentenzorg. De ruïne, de boerderijen, de tuinmansionwoning maar ook de tuinvazen, zandstenen beelden, doopvont, hardstenen bank en een stenen bassin zijn op deze wijze beschermd.

Huidige herinneringen die nog zichtbaar zijn wanneer men in de tuin van het landgoed kijkt.

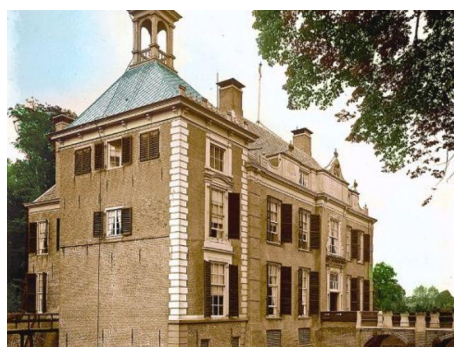

Havezathe Windesheim

Overijsselse buitenplaats

De havezathe is eind 16e eeuw ontstaan als spijker van de familie Schaep. In de 18e eeuw waren het de families Benelle en van Plettenberg die hun stempel drukten op het gebouw en het landgoed. Vanaf 1813 was de familie de Vos van Steenwijk bewoner tot in 1944 het huis gebombardeerd werd.

http://www.onswindesheim.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=984 (Ons Windesheim: Paulus Benelle)

http://www.onswindesheim.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=787
(Foto's van de havezathe)

14

Paard- en hondengraven

Dierengraven

De familie de Vos van Steenwijk hield van huisdieren. Hun honden en paarden lieten ze begraven op het landgoed achter het huis. In de Bentheimer zandsteen werd de naam en het geboorte- en sterfjaar van het dier gebeiteld. Door de bramengroei zijn de graven moeilijk te vinden.

15

Fleur van de Caap

Afrikaanse bedienden

In 1786 kocht baron Joachim van Plettenberg met zijn vrouw Charlotte Feith de havezathe Windesheim. Hij was oud-gouverneur van Zuid-Afrika en had een mesties (halfbloed) meegenomen als 'lijvknegt' die hij in 1793 liet dopen onder de naam "Fleur van de Caap".

http://www.onswindesheim.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=895

> ontdek meer op de volgende pagina

(Onswindesheim: Fleur vd Caap)

16

Oudste knijpbril

Gevonden in beerput

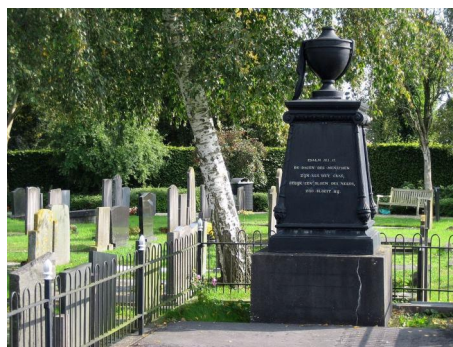
Gevonden tijdens de opgravingen in 1986 in Windesheim. Het is Nederlands oudste knijpbril en dateert uit de periode rond 1400. Het Windesheimer klooster was erom bekend dat er veel boeken werden gelezen en overgeschreven. Voor een bijziende monnik zoals Gerardus Vellenho was een bril onmisbaar.

17

Graf heren van Windesheim

Familiegraf

Het graf uit 1834 van de fam. de Vos van Steenwijk, genaamd van Essen tot Windesheim, bestaat onder meer uit een gietijzeren monument. Het is gemaakt door de ijzergieterij Nering Bögel te Deventer. De grondstof 'oer' werd gewonnen in Nederland en de gietijzeren elementen werden in zand gegoten.

<https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/monumenten/509859> (Meer informatie over het graf)

Boerderij bronstijd

c. 1500 jaar voor Christus

Bij de opgravingen in 1986 naar het klooster Windesheim stuitte men in de buurt van de begraafplaats op sporen en verkleuringen die erop wezen dat hier in de Bronstijd een boerderij heeft gestaan. Het was een drieschepig woonstalhuis met een lengte van circa 18 m en een breedte van 4 tot 4.50 m.

Hof van Windesheim

Koffieschenkerij en zorgboerderij Hof van Windesheim Openingstijden: April tot en met september: maandag tot en met vrijdag, geopend van 10.00 tot 16.00 uur. Op zaterdag, zondag en feestdagen gesloten. Oktober tot en met maart gesloten.

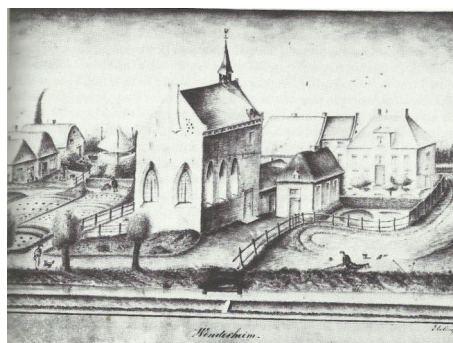

<http://www.hofvanwindesheim.nl/>

Oude school (1816-1975)

Openbaar lager onderwijs

De oude school stond op het kerkplein, nu parkeerterrein. In 1816 werd begonnen met de bouw. Volgens een advertentie uit 1819 ontving de onderwijzer 65 gulden salaris, vrije inwoning, 3 koescharen (18 are) die f 30 opbrachten en f 2,80 per scholier. Het ging om 100 leerlingen.

Tollien Schuurman

Snelste vrouw op de 100 meter

Tollien (1913-1994), dochter van meester Schuurman, woonde vanaf haar 19e tot haar 25e jaar in de kosterswoning te Windesheim. Zij was van één van Nederlands grootste atletes en brak als eerste vrouw ter wereld op de 100 meter het record van 12 seconden. Ze nam deel aan de Olympische Spelen in 1932.

Haar ouders waren lid van de SDAP en thuis werd er veel gesproken over de politiek. Zij zag af van deelname aan de Olympische Spelen in Berlijn in 1936. Dat was een gedurfde daad! In de zomer van 1948 wist zij op een vakantie in Vlieland twee meisjes van een verdrinkingsdood te redden.

http://onswindesheim.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=783 (Tollien

Schuurman)

Klooster

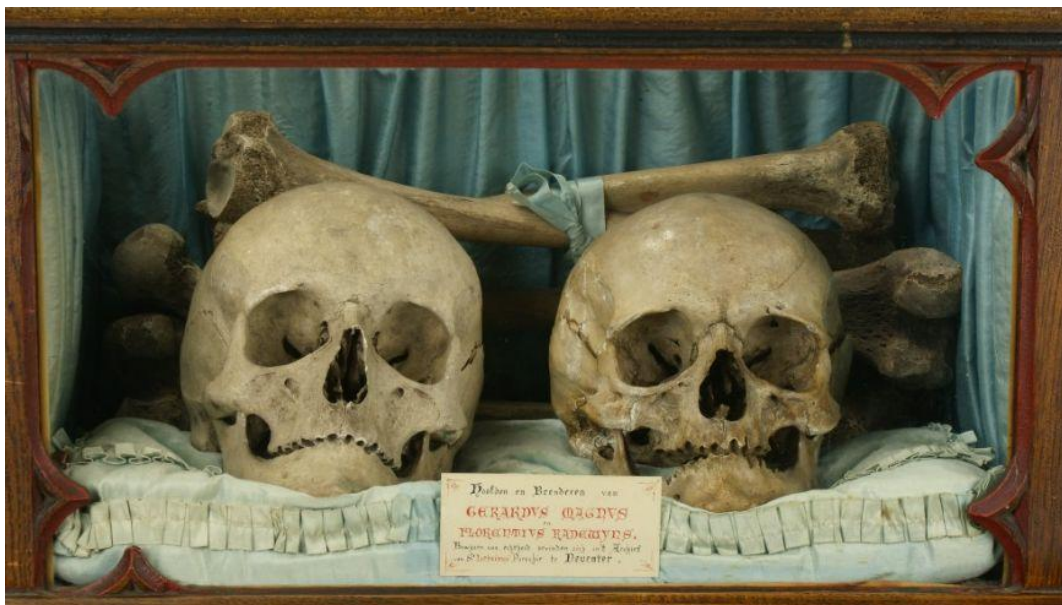
Centrum van de Moderne Devotie

Bij dit klooster (1386-1572) waren c. 100 kloosters in binnen- en buitenland aangesloten. Van het kloostercomplex zijn slechts enkele kelders en de brouwerij (=kerk) bewaard gebleven. Belangrijke personen waren: Thomas à Kempis, Dirc van Herxen, Gerlach Peters, Geert Groote en Florens Radewijns.

<http://www.onwindesheim.nl/index.php/hist?id=807> (Onwindesheim: Moderne Devotie)

http://www.onwindesheim.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=90
(Onwindesheim: Klooster)

Lodewijk Napoleon (1806-1810)

Eerste koning van Nederland

Op 4 maart 1809 houdt de koning van Holland Lodewijk Napoleon, broer van keizer Napoleon, een inspectiereis door Nederland en doet onderweg Windesheim aan. Hij treft de Windesheimse kerk in een zeer slechte staat aan en gelast deze te verbeteren. Hij logeert bij barones Charlotte van Plettenberg.

Korenmolens

Achtkante bovenkruier

Deze in 1748 gebouwde molen is de opvolger van de oude standerdmolen die nog stamt uit de tijd van het klooster en die ooit op de plek van het dorpshuis De Molenkamp stond. De molen met de laagste stelling van Nederland wordt wekelijks door vrijwilligers draaiend gehouden.

Diaconie woningen

De Bethlehem

Op de hoek van de Dorpsstraat staat een blok van 5 huizen, vanouds bekend als "De Bethlehem". Deze woningen onder één dak dateren uit 1869 en werden gebouwd in opdracht van de hervormde diaconie. Arme daklozen kregen hier onderdak. De Bethlehem staat sinds 1979 op de monumentenlijst.

De oude dorpspomp, die hier nog wel op de foto staat, is er intussen helaas niet meer.

Twieg

Mandenmakerij

De omgeving van Windesheim en Herxen stond vroeger bekend om het vele twieg en de russen die er werden geteeld. Naast het oogsten was er ook een nijverheid ontstaan, men vlocht er manden en maakte er stoelen. Achter het vroegere café aan de Dorpsstraat had Mans de Dekker zijn werkplaats.

Nutricia

Zuivelfabriek

In 1899 breidde Martin Hagen zijn roomboter- en kindermelkfabriek te Zoetermeer uit met een vestiging in Windesheim. In 1902 werd na een brand de fabriek gesloten. Tot 1970 werd de ruimte onder meer gebruikt als postkantoor, woonruimte, werkplaats en dorps huis voor uitvoeringen en bijeenkomsten.

http://www.onswindesheim.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=786 (Ons Windesheim: Nutricia)

27

Oudste boerderij van Salland

Oudste boerderij van Salland

Het gebinte stamt uit 1502 en daarmee is dit de oudste boerderij in Salland. Deze boerderij is uniek omdat hij gebouwd is op delen van het oude klooster én omdat hier, na de reformatie, de Overijsselse steden Deventer, Zwolle en Kampen (de voorloper van onze Provinciale Staten) vergaderden.

28

Piloot Turner

Neergestort in 1944

Met 12 andere jachtbommenwerpers steeg hij vanuit Antwerpen op voor waarschijnlijk een routineklus. Piloot Turner bestuurde het eenmansvliegtuig Hawker Typhoon met 4 bommen aan boord met de opdracht de IJsselbruggen te vernietigen. Hij werd geraakt en stortte neer in een weiland aan de Veldweg.

Op de jaarlijkse dodenherdenking herdenkt Windesheim bij het graf van de Engelse

> ontdek meer op de volgende pagina

piloot Donald James Stanley Turner de oorlogsslachtoffers. In Zwolle Zuid is er een oorlogsmonument opgericht en zijn er straten vernoemd naar omgekomen piloten. Zo is er ook een Turnerstraat.

http://www.onswindesheim.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=985 (Ons Windesheim: Piloot Turner)

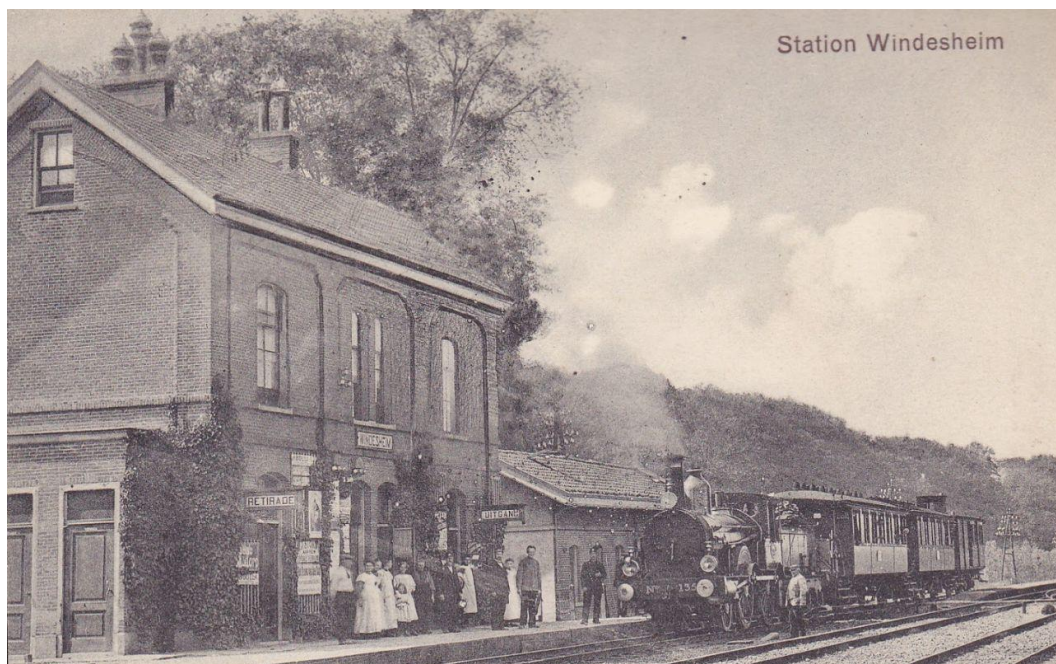
29

Station Windesheim (Wdh)

De nieuwe tijd dient zich aan

Station Windesheim (1866-1963) lag aan de lijn Arnhem-Leeuwarden. Het emplacement werd in loop der jaren uitgebreid met perrons, een goederenloods, een abri en een water- en steenkolenopslag. Het gebouw uit 1896 was van het type Visvliet waarvan er 6 in Nederland hebben gestaan.

http://www.onswindesheim.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=784 (Ons Windesheim: Station)

30

Vrijcorps

Paknaald van Zwolle

In de patriottentijd had Windesheim een eigen vrijcorps, een leger met eigen uniformen en geweren die exercities hield in het dorp. Volgens het corps verbleef op de havezathe een vijand, de prinsgezinde Paknaald. Men gebood in 1787 baron van Plettenberg dat de Paknaald moest worden uitgeleverd.

Buurtboomgaard

Hoogstammen herleven

Vroeger was de IJsselvallei rijk aan boomgaarden. De temperatuur van het IJsselwater zorgde dat er minder kans op nachtvorst was. In Harculo was er de kersenboomgaard van fam. van der Oord en in Herxen bezat de fam. Krommedijk een grote appelboomgaard waarvan het fruit in Wijhe geveild werd.

In 2012 staat Staatsbosbeheer dit stuk grond af voor de aanplant van de oude hoogstamrassen van pruimen, appels en peren. Verenigingen en alle groepen van de Florens Radewijnsschool adopteren de bomen. De schoolkinderen krijgen er jaarlijks een les natuuronderwijs.

<http://www.onswindesheim.nl/index.php/ver/boom> (Meer informatie buurtboomgaard)

Vogelkijkhut IJsvogel

Rijk natuurgebied

Vanuit de hut kijk je op de Tichelgaten. Er is veel te zien: de altijd aanwezige watervogels of soms de ijsvogel die zijn bijnaam 'de blauwe flits' alle eer aandoet als hij in zijn felblauw pakje in een strakke vlucht voorbij vliegt of een paar boomvalken jagend op smaragdlibellen.

Tichelgaten

Natuurreservaat

De Tichelgaten is een natuurreservaat van recente datum. De steenfabriek groef begin jaren '50 klei af om bakstenen (tichels) te kunnen bakken. Nu is het een prachtig natuurgebied dat bezocht wordt door de boomvalk, de visarend, de ijsvogel, de lepelaar, de zeearend maar vooral de mens

<https://vogelkijkhut.nl/view/236/> (Vogelkijkhut met waarnemingen)

